

Handreiking Transparantieverlag: rechtencategorieën en soorten gebruik

d.d. 7 maart 2017

Inleiding

Deze notitie is opgesteld naar aanleiding van een bijeenkomst van de werkgroep Financiën van Voice (hierin zijn - naast de directeur van Voice – de financiële leidinggevenden van de CBO's vertegenwoordigd) met het CvTA op 20 februari 2017. Hierin stond de discussie centraal op welke wijze de CBO's uitvoering dienen te geven aan de wettelijke verplichtingen van de nieuwe Wet toezicht (WTCBO) inzake het jaarlijks op te leveren transparantieverlag. Een zo spoedig mogelijk inzicht in de wijze waarop uitvoering dient te worden gegeven aan deze nieuwe wettelijke eisen is van belang, om de CBO's reeds in 2017 in de gelegenheid te stellen de financiële administraties zodanig in te richten, dat medio 2018 bij het opleveren van het transparantieverlag over 2017 aan de wettelijke eisen kan worden voldaan. In voorliggende notitie geeft het CvTA zijn opvatting weer ten aanzien van de vereisten die aan het transparantieverlag worden gesteld en de wijze waarop CBO's hieraan uitvoering dienen te geven.

Met deze handreiking heeft het CvTA een 'groeitraject' voor de verantwoording van de CBO's voor ogen met een termijn van 2 jaar. Het CvTA gaat ervan uit dat de CBO's gedurende het verslagjaar 2017 en 2018 in staat worden gesteld, mede aan de hand van deze notitie, om ervaring op te doen met de nieuwe wettelijk vereisten. Na deze twee jaar, vanaf verslagjaar 2019, zal aldus een stabiele opzet van de financiële administraties dienen te zijn bereikt.

In deze notitie wordt op het volgende ingegaan:

- a. De gevolgen van de wettelijke vereisten voor de financiële administratie.
- b. Een ordening van 'rechtencategorieën' en 'soorten gebruik'.

1. Gevolgen van de wettelijke vereisten voor de financiële administratie

Het wettelijk kader bestaat uit de volgende onderdelen:

- a. De Europese Richtlijn 2014/26/EU betreffende het collectief beheer van auteursrechten en naburige rechten, in het bijzonder bijlage 1 (kortweg: Richtlijn).
- b. Besluit (AMvB) van 23 november 2016 ter uitvoering van de bijlage van Richtlijn 2014/26/EU (kortweg: AMvB Transparantieverlag).

Een belangrijke basis voor de wettelijke vereisten waaraan het jaarlijkse transparantieverslag moet voldoen is gelegen in overweging 19 van de Richtlijn. Hierin is het beginsel van 'flexibel rechtenbeheer' of 'gedifferentieerd rechtenbeheer' opgenomen:

“De in het VWEU verankerde vrijheden om collectieve beheerdiensten met betrekking tot auteursrechten en naburige rechten te verlenen en te ontvangen, dienen mee te brengen dat een rechthebbende de vrijheid moet hebben om een collectieve beheerorganisatie te kiezen voor het beheer van zijn rechten, of deze rechten nu de rechten aangaande de mededeling aan het publiek of aangaande de reproductie betreffen, of categorieën van rechten die verband houden met exploitatievormen, zoals omroep, opvoering of reproductie voor onlinedistributie, mits de door de rechthebbende gekozen organisatie voor collectief beheer dergelijke rechten of rechtencategorieën al beheert.

De rechten, categorieën van rechten of soorten werk en andere materie die worden beheerd door de collectieve beheerorganisatie, moeten worden bepaald door de algemene vergadering van leden van die organisatie indien deze niet reeds in de statuten zijn bepaald of wettelijk zijn voorgeschreven. Het is van belang dat de rechten en categorieën van rechten zodanig worden bepaald dat een evenwicht wordt gehandhaafd tussen de vrijheid van de rechthebbenden om over hun werken en andere materie te beschikken, en het vermogen van de organisatie om de rechten doeltreffend te beheren, met name rekening houdend met de categorie van rechten die door de organisatie wordt beheerd en de creatieve sector waarin zij werkzaam is. Rekening houdend met dit evenwicht moeten de rechthebbenden de mogelijkheid hebben om die rechten of categorieën van rechten eenvoudig terug te trekken uit een collectieve beheerorganisatie en deze rechten individueel te beheren, of om het beheer ervan in het geheel of gedeeltelijk toe te vertrouwen of over te dragen aan een andere collectieve beheerorganisatie of een andere entiteit, ongeacht de lidstaat van nationaliteit, verblijf of vestiging van zowel de collectieve beheerorganisatie, de entiteit als de rechthebbende. Indien een lidstaat, overeenkomstig het Unierecht en de internationale verplichtingen van de Unie en haar lidstaten, voorziet in verplicht collectief beheer van rechten, zou de keuze van de rechthebbenden beperkt zijn tot andere collectieve beheerorganisaties.

Collectieve beheerorganisaties die verschillende soorten werken en andere materie beheren, bijvoorbeeld literair werk, muziek en fotografie, dienen de rechthebbenden dezelfde flexibiliteit toe te staan ten aanzien van het beheer van verschillende soorten werken en andere materie”.

CBO's worden geacht zich transparant te verantwoorden over het beginsel van 'flexibel rechtenbeheer'. Met dit doel is de bijlage bij de Richtlijn, geïmplementeerd in de AMvB, opgesteld. Op het punt van de financiële informatie betekent dit onder meer dat rechteninkomsten 'per rechtencategorie' en 'per soort gebruik' worden onderscheiden. Volgens het principe van 'de gebruiker betaalt' of het profijtbeginnsel dienen vervolgens 'kosten' en 'inhoudingen' van deze specifieke geldstromen in beeld te worden gebracht. Aldus ontstaat inzicht voor de rechthebbende en de gebruiker/betalingsplichtige welke omvang van rechteninkomsten van een bepaalde rechtencategorie en van een bepaald soort gebruik de CBO heeft weten te realiseren, maar ook tegen welke kosten deze rechteninkomsten zijn geïnd, beheerd en verdeeld en welke bedragen de CBO hierop heeft ingehouden. Deze financiële informatie dient ondersteunend te zijn aan de keuzevrijheid en het keuzeproces van de rechthebbenden (“de rechthebbende wil alleen ‘opdraaien’ voor de kosten die behoren bij de

specifieke rechten die hij in collectief beheer heeft ondergebracht”) en zal zo mogelijk bijdragen aan het draagvlak voor en het vertrouwen in het collectief rechtenbeheer bij de gebruikers/betalingsplichtigen.

Dat de Europese en Nederlandse wetgever transparantie in de verantwoording op het niveau van ‘rechtencategorieën’ en ‘soorten gebruik’¹ beoogt, blijkt uit het volgende.

In de bijlage van de Richtlijn Collectief Beheer wordt in artikel 2b uiteengezet welke financiële informatie in het jaarlijks transparantieverlag moet worden verstrekt. Uit toevoeging 2 van dit artikel volgt dat bedrijfskosten en financiële kosten dienen te worden omschreven met een onderverdeling per beheerde rechtencategorie en uit toevoeging 5 dat de inhoudingen op rechteninkomsten eveneens op deze wijze dienen te worden aangeleverd. Echter, de inhoudingen op rechteninkomsten dienen ook op basis van een onderverdeling per soort gebruik te worden verstrekt en met vermelding van het doel van de inhouding, *‘zoals kosten in verband met het rechtenbeheer of met sociale, culturele of educatieve diensten.’* Behalve dit citaat is de overige inhoud van dit artikel uit de bijlage van de Richtlijn, zoals hier is uiteengezet, in zijn geheel overgenomen in artikel 3 van de AMvB. Uit de richtlijnconforme uitleg van artikel 3b sub 5 van de AMvB volgt dat de inhoudingen op rechteninkomsten per beheerde rechtencategorie en per soort gebruik dienen te worden gespecificeerd, waarbij per soort gebruik de kosten dienen te worden aangegeven. Deze uitleg sluit tevens aan bij de normen ten aanzien van de inhoudingen en beheerskosten zoals deze zijn neergelegd in de artikelen 12 lid 2 en 3 van de Richtlijn én de artikelen 2h lid 3 en lid 4 van de WTCBO, namelijk dat de inhoudingen redelijk dienen te zijn en in verhouding dienen te staan tot de door de CBO verleende diensten en dat de beheerskosten gerechtvaardigd dienen te zijn.

In bijlage 1 bij deze notitie zijn de relevante bepalingen van de Richtlijn en het Besluit in vergelijkend perspectief gezet.

Conclusie

Uit de bijlage bij Richtlijn Collectief Beheer (RL, Bijlage, artikel 2 b, i) en ii)) en het Besluit transparantieverlag richtlijn collectief beheer (artikel 3b, lid 1 en lid 2) volgt dat door CBO’s in het transparantieverlag alle bedrijfs**kosten** en financiële **kosten** met een onderverdeling per beheerde rechtencategorie dienen te worden omschreven. Voor de **inhoudingen op rechteninkomsten** geldt dat naast een onderverdeling per beheerde rechtencategorie, deze ook op basis van een onderverdeling **per soort gebruik** dienen te worden verstrekt. Per soort gebruik dient het doel van de inhouding te worden aangegeven, hetgeen met kosten (zoals kosten in verband met het rechtenbeheer of met sociale, culturele of educatieve diensten) moet worden onderbouwd. Aldus moeten **kosten** – via weliswaar de omweg van de inhoudingen – naast een onderverdeling naar rechtencategorie, ook per **soort gebruik** worden verantwoord. Dit krijgt nog meer gewicht, doordat het CvTA een oordeel dient uit te spreken over ‘de redelijkheid’ van de inhoudingen; een beoordeling die niet kan plaatsvinden zonder goed (= gedifferentieerd) zicht op de achterliggende kosten, zijnde het doel van deze inhoudingen.

¹ In de Richtlijn worden niet alleen de termen ‘rechtencategorieën’ en ‘soorten gebruik’ gehanteerd, maar ook ‘categorieën van rechten die verband houden met exploitatievormen’. Naar mening van het College wordt hiermee hetzelfde bedoeld.

2. Een ordening van ‘rechtencategorieën’ en ‘soorten gebruik’

Zowel de Europese als de Nederlandse wetgever hebben nagelaten een ordening van ‘rechtencategorieën’ en ‘soorten gebruik’ te formuleren. Vrijheid is gegeven aan de rechthebbenden zelf om deze te bepalen, rekening houdend met het vermogen van de organisatie om deze doeltreffend te beheren. Het CvTA ziet drie ‘aanknopingspunten’ voor een ordening van het flexibel rechtenbeheer en daarmee voor de te onderscheiden ‘rechtencategorieën’ en ‘soorten gebruik’ waarover in het transparantieverlag verantwoording moet worden afgelegd.

I. Exploitatie- of aansluitingsovereenkomsten met rechthebbenden.

De keuzevrijheid van de rechthebbende komt tot uitdrukking in de exploitatie- of aansluitingsovereenkomsten die de CBO’s met de rechthebbenden overeenkomen. Rechthebbenden kunnen via hun exploitatie- of aansluitingsovereenkomsten bepalen welke rechten zij wél en niet in collectief beheer willen onderbrengen. Het ligt dan voor de hand dat de financiële administratie en het transparantieverlag tenminste worden ingericht op basis van een indeling in rechtencategorieën waaruit de rechthebbenden kunnen kiezen. Overigens zijn alle CBO’s verplicht via de exploitatie- en aansluitingsovereenkomsten in ieder geval te regelen dat rechthebbenden de mogelijkheid krijgen om licenties te verlenen voor niet-commercieel-gebruik van rechten (WTCBO, art. 2a, lid 3).

Besluiten van CBO’s tot vaststelling of wijziging van exploitatie- of aansluitingsovereenkomsten met rechthebbenden moeten voorts voorafgaand ter goedkeuring aan het CvTA worden voorgelegd (WTCBO, art. 3, lid 1b).

II. Een opzet van ‘rechtencategorieën’ en ‘soorten gebruik’

Hoewel primair gericht op de rechtenexploitatie van muziekwerken, biedt het “Cisac global collections report 2015 en 2016” goede aanknopingspunten voor een indeling van ‘rechtencategorieën’ en soorten gebruik. Voor de rechtenexploitatie van muziekwerken wordt de volgende ordening gebruikt.

Rechtencategorie	Soort gebruik
1. Reproductierechten	a. CD’s
	b. TV en Radio
	c. Reprografie
	d. Video
	e. Digitaal en Multimedia
	f. Mechanische Reproductie
	g. Anders
2. Openbaarmakingsrechten	a. TV en Radio
	b. Live en achtergrond
	c. Digitaal en Multimedia
	d. Cinema
	e. Anders
3. Andere rechten	a. Privé kopiëren
	b. Leen- en huurrecht
	c. Volgrecht
	d. Synchronisatie
	e. Educatie
	f. Digitaal en Multimedia
	g. Expositierechten
	h. Anders

Het CvTA is van mening dat deze indeling in 3 'rechtencategorieën' in generieke zin goed toepasbaar is op het geheel van collectief beheer van auteurs- en naburige rechten. Niet voor niets is deze indeling gebaseerd op de 'inbreuk'-principes die in de Aw en de WNR zijn opgenomen: openbaar maken, reproductie (verveelvoudiging) en mogelijke specifieke rechten. Vervolgens is de hier gepresenteerde indeling van 'soort gebruik' specifiek voor muziekwerken. Het CvTA schat in dat niet alle CBO's dergelijke soorten gebruik onderscheiden; wellicht slechts één of enkele. Daarnaast is het mogelijk dat CBO's 'eigen' 'soorten gebruik' onderscheiden, die in bovenstaande tabel niet zijn opgenomen. Dit neemt niet weg dat het CvTA vooralsnog de indeling in de 3 genoemde rechtencategorieën als vertrekpunt neemt.

III. Aansluiting bij de bestaande (jaar)verslaggeving over rechteninkomsten

Naast de twee hierboven genoemde aanknopingspunten voor een ordening van 'rechtencategorieën' en 'soorten gebruik' biedt de bestaande (jaar)verslaggeving van de CBO's over rechteninkomsten tenslotte ook een mogelijke basis voor een ordening van 'rechtencategorieën' en 'soorten gebruik'. In bijlage 2 zijn voorbeelden opgenomen vanuit de jaarverslagen 2015 van Buma, Stemra en Sena, waarbij de indeling van rechteninkomsten is geordend naar 'rechtencategorieën' en 'soorten gebruik' daarbij tevens gebruik makend van het flexibel rechtenbeheer uit de exploitatieovereenkomsten (Buma en Stemra).

Bijlage 1 Relevante bepalingen uit de Richtlijn en de AMvB

Onderwerp	Richtlijn	AMvB
Kosten	<p>Art. 2b: Financiële informatie die moet worden verstrekt in het jaarlijkse transparantieverlag:</p> <p>a. financiële informatie over rechteninkomsten per beheerde rechtencategorie en per soort gebruik (bijvoorbeeld uitzending, online, openbare uitvoering) met inbegrip van de informatie over de inkomsten voortvloeiend uit de belegging van rechteninkomsten en de aanwending van die inkomsten (of ze onder de rechthebbenden of andere collectieve beheerorganisaties zijn verdeeld of anderszins zijn gebruikt);</p> <p>b. financiële informatie over de kosten van rechtenbeheer en andere door de collectieve beheerorganisatie aan rechthebbenden verleende diensten, met een volledige beschrijving van ten minste de volgende posten: i) alle bedrijfskosten en financiële kosten, met een onderverdeling per beheerde rechtencategorie en in geval van indirecte kosten die niet aan één of meer rechtencategorieën kunnen worden toegeschreven, een toelichting van de methode van toerekening voor die indirecte kosten; ii) bedrijfskosten en financiële kosten, met een onderverdeling per beheerde rechtencategorie en in geval van indirecte kosten die niet aan één of meer rechtencategorieën kunnen worden toegeschreven, een toelichting van de methode van toerekening voor die indirecte kosten, alleen ten aanzien van het rechtenbeheer met inbegrip van de beheerkosten die zijn ingehouden op of gecompenseerd met rechteninkomsten of inkomsten voortvloeiend uit de belegging van rechteninkomsten overeenkomstig artikel 11, lid 4, en artikel 12, leden 1, 2 en 3</p>	<p>Art.3: Financiële gegevens als bedoeld in artikel 2, onderdeel f, betreffen:</p> <p>a. financiële informatie over rechteninkomsten per beheerde rechtencategorie en per soort gebruik met inbegrip van informatie over de inkomsten voortvloeiend uit de belegging van rechteninkomsten en het gebruik van deze inkomsten;</p> <p>b. financiële informatie over de kosten van rechtenbeheer en andere door de collectieve beheersorganisatie aan rechthebbenden verleende diensten, met een volledige beschrijving van ten minste de volgende posten: 1. alle bedrijfskosten en financiële kosten, met een onderverdeling per beheerde rechtencategorie en in geval van indirecte kosten die niet aan één of meer rechtencategorieën kunnen worden toegeschreven, een toelichting van de methode van toerekening van indirecte kosten; 2. bedrijfskosten en financiële kosten, met een onderverdeling per beheerde rechtencategorie en in geval van indirecte kosten die niet aan één of meer rechtencategorieën kunnen worden toegeschreven, een toelichting van de methode van toerekening van indirecte kosten, voor zover deze kosten betrekking hebben op het rechtenbeheer, met inbegrip van de beheerskosten die zijn ingehouden op of gecompenseerd met rechteninkomsten of inkomsten voortvloeiend uit de belegging van rechteninkomsten overeenkomstig artikel 2g, vierde lid, en artikel 2h, eerste tot en met derde lid van de Wet toezicht;</p>
Inhoudingen	<p>Art. 2b v) bedragen die zijn ingehouden op rechteninkomsten, met een onderverdeling per beheerde rechtencategorie en per soort gebruik en het doel van de inhouding, zoals kosten in verband met het rechtenbeheer of met sociale, culturele of educatieve diensten;</p>	<p>Art. 3b 5. bedragen die zijn ingehouden op rechteninkomsten, onderverdeeld naar beheerde rechtencategorie, soort gebruik en het doel van de inhouding;</p>

Bijlage 2 Voorbeelden van een ordening naar 'rechtencategorieën' en 'soorten gebruik'

Buma

Rechteninkomsten (jaerverslag)	Rechtencategorie	Soort gebruik
1. Horeca	Openbaarmakingsrechten	Achtergrondmuziek
2. Werkruimten	Idem	Idem
3. Verkoopruimten	Idem	Idem
4. Radio en TV en aanbieders van netwerken	Idem	RTV en simulcasting
5. Podia	Idem	Events
6. Online	Idem	Online
7. Buitenland	Idem	Nog niet bekend

Stemra

Rechteninkomsten (jaerverslag)	Rechtencategorie	Soort gebruik
1. Phonomechanisch recht/BIEM	Reproductierechten	Mechanisch
2. PIEB/Special licensing	Idem	Idem
3. Radio en TV	Idem	Idem
4. Online	Idem	Online
5. Thuiskopie en Leenrecht	Overige rechten	Thuiskopie en Leenrecht
6. Grafisch Reproductierecht	Reproductierechten	Mechanisch
7. Buitenland	Idem	Nog niet bekend

Sena

Rechteninkomsten (jaerverslag)	Rechtencategorie	Soort gebruik
1. Algemene licenties	Openbaarmakingsrechten	Algemene licenties
2. Media	Idem	Media